

ÚVOD

Morálka, prikázania, hriech, svedomie, dobré a zlé skutky, to sú najznámejšie pojmy z morálky.

Má morálka ešte dnes svoje opodstatnenie? Je Desatoro ešte dnes aktuálne pre človeka 21. storočia? Existuje vôbec hriech, nie je to len výmysel?

To sú veľmi časté otázky súčasnej populácie a najmä strednej a mladej generácie. Človek je dnes viac ako inokedy masírovaný hedonistickými (= užívať si) propagandami v masmédiách, ktoré sú všade okolo nás a vstrebávajú sa nám do duše. Všetky tieto reklamy a ponuky sú zamerané na najcitlivejšiu oblasť najmä mladého človeka: Sloboda, demokracia, úspech, super vzhľad a kariéra za každú cenu.

Nie div, že tento životný štýl zatláča morálku kdesi do oblasti legiend a fantastickej literatúry. Každý si dnes vytvára svoje prikázania. Svoju morálku má dnešný politik, podnikateľ, kriminálnik, či veriaci.

Na čo sú potom potrebné Božie prikázania?

Božie prikázania, či už človek chce alebo nechce, majú univerzálnu platnosť a sú nemenné. „Nezabiješ“ ostane *nezabiješ* aj keby vraždy legalizovali všetky štáty sveta.

Boh dal najzákladnejšie pravidlá. Keď ich ľudstvo dodržiava, je človek šťastný = (záruka, ktorú dáva výrobcu)

Boh nám nedal prikázania z pocitu svojej nadradenosti ani aby nám bránil v šťastí. Dal nám ich preto, aby sa človek s ich pomocou vyhol nešťastiu. Aj rodič vytvára pre svoje maličké dieťa svoje pravidlá. - „*Toto nemôžeš, ... - toto máš urobiť!*“ Nerobí to zo zlomyseľnosti, ale chráni svoje dieťa pred tým, aby si ublížilo. (nedá mu nôž na hranie...)

Boh vštiepil svoje pravidlá do duše každého človeka, či je veriaci alebo neveriaci. Je to tzv. prirodzený zákon. Každý človek má v sebe zakódované, že napr. zabiť je niečo zlé. (viera = 1 spôsob poznávania Boha)

MORÁLNE ASPEKTY ŽIVOTA ČLOVEKA

Morálka – z latin. slova „mos, moris“, čo znamená mrav, zvyk, obyčaj, spôsob správania sa.

Definícia *416**

SKÚMA ĽUDSKÉ SKUTKY VO SVETLE NADPRIRODZENÉHO BOŽIEHO ZJAVENIA

Kresťanská morálka - skúma vzťah ľudských skutkov k nadprirodzenému (poslednému) cieľu - spásu, vo svetle nadprirodzeného zjavenia – rozum je tu osvietený vierou.

Prirodzená m. (Etika) - skúma vzťah ľudských skutkov k prirodzenému cieľu – prirodzený rozum.

Morálka nám ukazuje, **AKO SA MÁ ČLOVEK SPRÁVAŤ**, aby dosiahol cieľ. Viera je základom mravného konania.

Cieľ človeka – blaženosť = večný život.

Prostriedky na dosiahnutie cieľa sú:

1.

PRIRODZENÉ

- a) *vnútorné duševné schopnosti človeka*
= rozum a slobodná voľa
- b) *vonkajšie stvorené veci*
= ktoré ovplyvňujú jeho konanie
(*nebyť otrokom vecí*)

2.

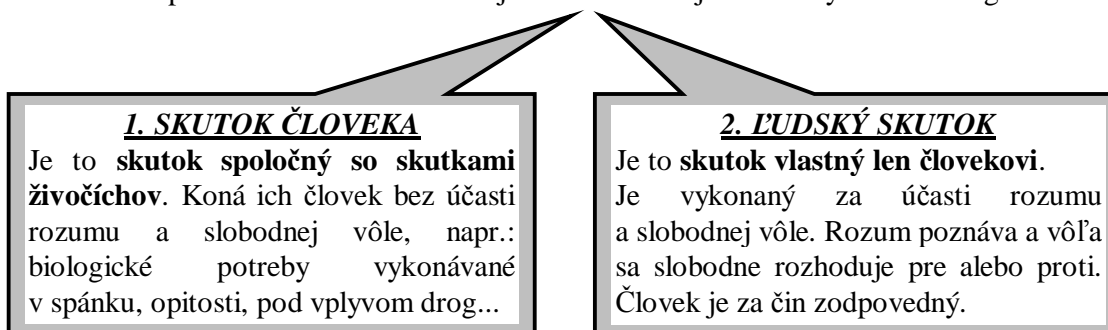
NADPRIRODZENÉ

- a) *vnútorné* =
pomáhajúca a posväcujúca milosť, vliate čnosti a Dary Ducha Svätého
- b) *vonkajšie* =
sviatosti, sväteniny, náboženské úkony

KUTKY

Pre posúdenie kvality mravného konania človeka majú základnú a nezastupiteľnú úlohu jeho skutky. **Skutky chápeme ako činy na dosiahnutie cieľa.**

Podľa schopnosti uvedomovania si svojho činu rozdeľujeme skutky na dve kategórie:

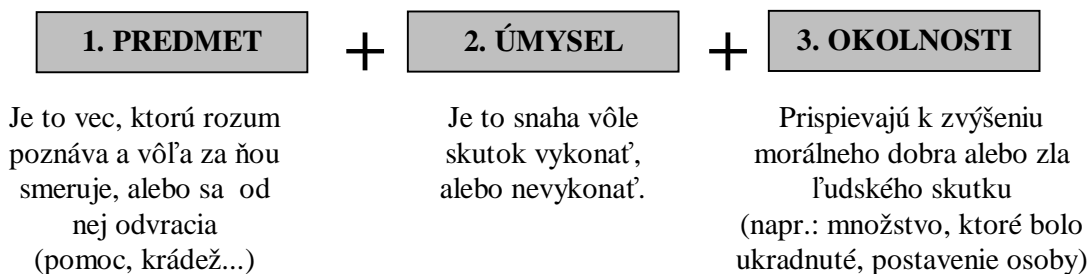

ROZDELENIE ĽUDSKÝCH SKUTKOV:

1. Vnútorne skutky	- duševné	(<i>meditácia, úvahy, predstavy...</i>)
2. Vonkajšie skutky	- prejavujú sa navonok	(<i>pracovať, spievať, postiť sa...</i>)
3. Dobré skutky	- súlad s normou mravnosti	(<i>úcta k rodičom...</i>)
3. Zlé skutky	- sú v protiklade s normou mravnosti	(<i>krádež, vražda...</i>)

HODNOTENIE ĽUDSKÝCH SKUTKOV *368,375**

Hodnotenie (morálnosť) ľudských skutkov závisí od troch kritérií:

**Pre morálne (mravne) dobrý skutok musí platiť,
aby všetky 3 princípy (kritéria - predmet, úmysel a cieľ)
BOLI DOBRÉ.**

Nikdy nie je dovolené konať zlo, aby z toho vzniklo dobro!!! (*križiacke výpravy, genetika...*)
Nemožno ospravedlniť nijaké zlo, vykonané s dobrým úmyslom!!! Cieľ neospravedľňuje prostriedky!!! Neplatí, že „účel svätí prostriedky“.

1. Predmet skutku

Je to vec, ktorú človek svojím rozumom poznáva a potom vôľa za ňou smeruje, alebo sa od nej odvracia.

Predmet skutku môže byť:

1. **DOBRÝ** (modlitba, almužna, vznešená myšlienka, pomoc...)
 2. **ZLÝ** (lož, osočovanie, vražda, podvod...)
 3. **INDIFERENTNÝ** (spánok, prechádzka, spev)
- Sám o sebe skutok nie je dobrý ani zlý, ale záleží na okolnostiach).

Zlo bytostne neexistuje. Je len nedostatkom dobra.

(Zima – je iba nedostatok tepla; Tma – iba nedostatok svetla...)

SVEDOMIE

Všetky predchádzajúce pojmy ako skutok, úmysel, vôľa a pod. nadobúdajú svoje opodstatnenie pre život človeka práve z pohľadu svedomia. Svedomie, ktoré je neoddeliteľnou časťou každého človeka, si však vyžaduje zvlášť v dnešnej dobe zo strany človeka veľkú pozornosť. Je umlčované a deformované nátlakom bezduchých reklám, prevrátených, často až zvrátených postojov a hodnôt v médiách v mene modernosti.

Svedomie môžeme ubíjať, podupať, načas aj umlčať, ale našťastie ho nemôžeme vyrvať zo svojho vnútra, lebo vnútorný hlas, vštiepený človeku Bohom, ostáva v ňom tlieť neprestajne.

Niektoré z definícií svedomia:

- Je vnútornou normou mravnosti.
- Je Boží hlas v našom vnútri.
- Je to myseľ (rozum) človeka, vynášajúci súd

Svedomie je okom do ľudskej duše, ale oko bez svetla je slepé. Potrebuje svetlo a tým svetlom pre svedomie je objektívny **Boží zákon – Desatoro Božích prikázaní.**

Druhy svedomia *372**

- 1. MORÁLNE SVEDOMIE** – predstavuje ideálny stav. Človek už pred skutkom vystihne jeho mravnú povahu. Po skutku ľutuje prípadný poklesok a snaží sa ho napraviť. Citlivo postrehne aj malé nedokonalosti.
- 2. ŠIROKÉ a OTUPELÉ** – je to trvalý duševný stav morálnej bezcitnosti. Človek si veľmi ľahko ospravedlňuje mravné priestupky a zakrýva vinu.
- 3. ÚZKOSTLIVÉ** – je to vnútorný hlas ľudí, ktorí vidia hriech aj povinnosť skoro vo všetkom, aj tam, kde sa o ňom nedá ani hovoriť. Ináč sa mu hovorí aj škrupulózne svedomie. „Scrupulus“ znamená kamienok, ktorý tlačí v topánke a je ťažko zbaviť sa ho.

Dva nebezpečné extrémny svedomia: *laxné a škrupulózne.*

Človek má právo konať podľa svedomia a slobodne. Nie je dovolené nútiť (človeka), aby konal proti svojmu svedomiu, ale nie je dovolené ani mu prekážať podľa svedomia konať.

Nikdy nie je dovolené voliť zlé prostriedky na získanie dobra!

ČNOSTI

Definícia ***377

Čnosť je trvalá a stála dispozícia konať dobro.

Znamená istú dokonalosť, vynikajúcu vlastnosť (*ostrosť noža, rýchlosť pre koňa ...*). Opakom čnosti je nerosť.

Čnosť je trvalá schopnosť, ochota a zbehosť konať niečo dobré a dať zo seba to najlepšie

Čnosti poznáme: ***378-388

1. ĽUDSKÉ (prirodzené)

– sú stále a trvalé dokonalosti rozumu a vôle, ktoré usmerňujú naše činy, usporadúvajú naše vášne a riadia naše správanie podľa rozumu a viery. Tieto čnosti zdokonaľujú ľudský charakter a získavame ich cvičením a praxou.

Poznáme 4 ľudské čnosti:

Rozvážnosť + Spravodlivosť + Statočnosť + Miernosť

2. BOŽSKÉ (nadprirodzené, vliate) – sú Bohom vliate schopnosti žiť kresťansky podľa vzoru JK.

Božské čnosti sa nezmenšujú, ale strácajú sa ťažkým hriechom (opakom konania proti tej - ktorej čnosti). Ožijú znova pri ospravedlivení a obrátení.

Poznáme 3 božské čnosti: **Viera + Nádej + Láska**

HRIECH

Definícia hriechu ***392

Hriech je vedomé a dobrovoľné prestúpenie Božieho zákona.

Musia byť splnené všetky tri faktory: Viem o tom, že je to zlo, chcem to dobrovoľne a slobodne urobiť a poruším Boží zákon.

Pod výrazom „Boží zákon“ rozumieme *každý, vo svedomí zaväzujúci zákon* = ľudský + božský.

Každý hriech je urážka Boha. Hriech sa stavia proti láske Boha k nám, je neposlušnosťou, vzburou proti Bohu, pretože človek chce byť „ako Boh“, a teda chce určovať, čo je dobro a zlo a vymedzovať jeho hranice, čo prináleží len Bohu.

Hrešiť môžeme okrem **skutkov aj myšlienkami, slovami, žiadosťami a zanedbávaním dobra.**

ZÁKLADNÉ ROZDELENIE HRIECHOV

1. DEDIČNÝ hriech

Je to stav odlúčenia od Boha, spôsobený prvým hriechom, ktorý nesieme po Adamovi ako hlave celého ľudského pokolenia.

2. ŤAŽKÉ (smrteľné) hriechy ***395

Skutok musí spĺňať súčasne tri kritériá:

- a) predmetom skutku je **vážna vec** (*predmet skutku je ťažko hriešny*)
- b) je spáchaný **s plným vedomím**
- c) je spáchaný **so slobodným súhlasom**.

Odpustenie ťažkého hriechu môžeme dosiahnuť iba prijatím sviatosti zmierenia!!!

Smrteľný hriech má za následok:

- Ø zbavuje človeka posväcujúcej milosti,
- Ø stratu Božej lásky a priateľstva,
- Ø spôsobuje vylúčenie z Božieho kráľovstva a večnú smrť v pekle, v prípade smrti v tomto stave,
- Ø pripravuje nás o zásluhy, ktoré sme si v stave milosti posväcujúcej nadobudli,
- Ø zneschopňuje nás získať si nové zásluhy dobrými skutkami, kým sviatosťou zmierenia nezískame opäť stav milosti

Vážna vec

Je spresnená v Božích prikázaniach podľa Ježišovej odpovede bohatému mládencovi: „Nezabiješ! Nescudzoložíš! Nepokradneš! Nebudeš krivo svedčiť! Nebudeš podvádzať! Cti svojho otca i matku!“ (Mk 10,19).

Závažnosť hriechov môže byť väčšia alebo menšia: vražda je závažnejšia ako krádež. Násilie spáchané na príbuzných je samo osebe závažnejšie ako násilie spáchané na cudzom človekovi.

3. LAHKÉ (všedné) hriechy ***396

Všedný hriech človek spácha, keď chýba niektoré kritérium ťažkého hriechu. Teda:

- a) alebo ide o **nezávažnú vec**
- b) alebo je skutok spáchaný **bez plného vedomia**
- c) alebo je skutok spáchaný **bez úplného súhlasu**

Odpustenie ľahkého hriechu môžeme dosiahnuť aj ľútosťou bez sviatostného zmierenia.!!!

Všedný hriech má za následok:

- Ø nezbavuje človeka posväcujúcej milosti, ani ju nezmenšuje
- Ø ponecháva v človekovi čnosť lásky, hoci ju uráža a zraňuje,
- Ø zasluhuje časné tresty, ale nie zatratenie
- Ø pozvoľna robí náchylnými na spáchanie smrteľného hriechu.

DRUHY HRIECHOV

Sedem hlavných hriechov ***398

1. **Pýcha** - je to nezriadená túžba po vlastnej nadradenosti.
2. **Lakomstvo** - nezriadená túžba po materiálnych hodnotách
3. **Smilstvo** - nezriadená túžba po sexuálnych zážitkoch.
4. **Závisť** - zármutok z toho, že blížny má viac hmotných, alebo duševných hodnôt.
5. **Obžerstvo** - nezriadená túžba po jedle a nápoji. Jedlo a pitie sa stáva posledným cieľom.
6. **Hnev** - náruživosť, ktorá sa prejavuje krikom, urážkami a násilnými skutkami a pod.
7. **Lenivosť** - dobrovoľná nechť k plneniu povinností

Doneba volajúce hriechy

1. Úmyselná vražda (v dnešnej dobe aj hromadné vyvražďovanie - genocída).
2. Utláčanie chudobných, vdov a sirôt
3. Zadržanie alebo skracovanie zaslúženej mzdy

Deväť cudzích hriechov:

1. Dávať iným radu na hriech.	6. Mlčať pri hriechu iných.
2. Povzbudzovať iných na hriech.	7. Zastávať hriechy iných.
3. Iným kázať zhréšiť.	8. Netrestať hriechy iných.
4. Súhlasiť s hriechom iných.	9. Chváliť hriechy iných.
5. Pomáhať pri hriechu iných.	

??? OTÁZKY ???

1. **Morálne aspekty života človeka.**
Definícia, Druhy morálky, Prostriedky na dosiahnutie cieľa.
2. **Skutky.**
Skutok človeka a ľudský, Rozdelenie ĽS, Hodnotenie ĽS – 3 kritéria, Predmet skutku
3. **Svedomie.**
Definícia, Druhy svedomia.
4. **Čnosti.**
Definícia, Druhy čnosti.
5. **Hriech.**
Definícia, Rozdelenie, Druhy hriechov.